

Урок 3

ТЕМА. РЕЧОВІ ІСТОРИЧНІ ДЖЕРЕЛА. МУЗЕЇ.

Мета:

поглибити знання учнів про різні види історичних джерел — писемні, усні, речові, та необхідність їх використання під час вивчення курсу;

формувати елементарні знання й уявлення про археологію й археологічні розкопки, дати розуміння понять «*археологія*», «*музей*»;

навчати розрізняти поняття *скарбошукачі й вчені-археологи*, формувати уявлення про музеї як про скарбниці національних коштовностей та як про наукові установи;

вчити вживати слова й словосполучення: *речові історичні джерела, археологія, археологічні розкопки, музеї*.

виховувати шанобливе ставлення до історичних пам'яток, почуття гордості за національні скарби, сприяти формуванню історичної пам'яті та любові до рідного краю, інтересу до його історії.

Тип уроку: вивчення нового матеріалу.

Обладнання: експозиція шкільного музею(знаряддя праці, хатнє начиння, вишиті рушники, елементи національного костюму та інше).

Власов В. Історія України (Вступ до історії України). Підручник для 5 класу. Київ, 2013 р.

Власов В. Історія України (Вступ до історії України). Робочий зошит для 5 класу. Київ, 2013 р.

Основні поняття і терміни: «історичні джерела», «археологія», «музей».

ХІД УРОКУ

I. Організація учнів до роботи. Активізація навчальної діяльності.

II. Повідомлення теми та мети уроку.

У ч и т е л ь . Сьогодні ми з вами проведемо урок у шкільному музеї. Тут зібрано велику кількість експонатів, які є речовими історичними джерелами. Звідки дізнатися про те, як жили наші пращури, чим займалися, яким був їхній побут? Відповіді на ці запитання ви зможете отримати після вивчення сьогоднішньої теми.

III. Вивчення нового матеріалу

План

1. Що таке археологія та як відбуваються археологічні розкопки
2. Як археологічні пам'ятки розповідають про життя людей
3. Де зберігаються історичні пам'ятки та що таке музей

I. Що таке археологія та як відбуваються археологічні розкопки

У ч и т е л ь . Науковці визначають історію на основі різноманітних джерел. Найважливіше значення з-поміж них, особливо для з'ясування її дописемного періоду, мають речові – пам'ятки матеріальної культури, які досліджує археологія.

Словникова робота (формування поняття)

Словник. Археологія — наука, що вивчає минуле за речовими історичними джерелами. (Учні записують визначення понять в зошити.)

Розповідь учителя. Попіл від вогнища, що горіло тисячі років тому, кам'яна сокира, вцілілі черепки від посуду, зброя, місце поховань, храми, фундаменти будівель – усе це речові пам'ятки.

Одні споруди переживають віки і залишаються на поверхні землі, інші руйнуються. Земля, як велика скарбниця, зберігає найцінніші докази життя наших пращурів.

Вчених, які розшукують, розкопують і вивчають давні речі та споруди, називають археологами. Досвідчений археолог знає чимало секретів, а саме – як і де шукати речові пам'ятки. Після визначення давні місця проживання людей, розпочинають розкопки. Тони землі доводиться знімати пласт за пластом перебираючи їх руками.

Речові пам'ятки фотографують або замальовують, заносючи на спеціальну карту. Знахідки розкопують дуже обережно, щоб не пошкодити. Ґрунт з поверхні знімають щіточками. Робота археолога потребує чимало знань. Якби не було тяжкої праці археологів, то про життя свого народу та існування інших ми б нічого не знали. Археологи дозволяють нам розкрити таємниці минулого.

Видатними археологами України були Вікентій Хвойко, Борис Мозолевський та інші. Їхні відкриття в історичній науці не втратили свого значення й донині.

Робота в зошиті

Завдання 1 стор. 8. Позначте ті речі, які будуть необхідні під час археологічних розкопок.

II. Як археологічні пам'ятки розповідають про життя людей

У ч и т е л ь. Знайдені під час розкопок речі вчені досліджують, описують. Вже відоме поповнюють новими артефактами. Вони дають можливість підтвердити або спростувати наявну історичну інформацію, довідатися про ще незнайомі деталі життя наших предків.

Закріплення вмінь узагальнювати вивчене

Бесіда

1. Який висновок можна зробити про життя людей на основі таких знахідок:

А) Посудини із залишками зерна пшениці, ячменю і проса.

В) Наконечники до стріл.

Г) Голки з кісток.

Ґ) Залишки воза, кінської зброї.

2. Озирніться навколо, про що можуть розповісти речі, які ви бачите на стелажах?

(Посуд, вишиті рушники, рогачі, праска та інші.)

III. Де зберігаються історичні пам'ятки та що таке музей

Бесіда

Як ви вважаєте, де зберігаються речі знайдені археологами? (Очікувана відповідь: в музеї)

У ч и т е л ь . Слово «музей» прийшло до нас з грецької мови, воно означає житло муз, тобто богинь – покровительок мистецтв. Тепер це слово означає установу, де зберігаються важливі пам'ятки минулих часів: знаряддя праці, предмети побуту, книги, монети, документи.

Словникова робота(формування поняття)

Словник. Музей - установа, де зберігаються важливі пам'ятки минулих часів.

У ч и т е л ь . Музеї бувають історичні, художні, літературні, природничі, технічні тощо. Історія музею сягає в сиву давнину на кілька тисяч років. Перші музеї в Україні відкрилися майже 200 років тому. Один із найстаріших музейних закладів нашої держави Національний музей історії України в Києві. У музеях зберігаються експонати, які відображають історію України внайдавніших часів до сьогодення.

Ми з вами знаходимося в шкільному музеї, який складається з кількох розділів. Найдавніший за часом створення розділ «Витоки». Ви бачите фрагмент української хати, у якій розміщено макет української селянської печі, предмети пічного начиння, мисник з глиняним та дерев'яним посудом, жердка з одягом українських селян, рушники, вишиті українським орнаментом різних місцевостей України, українська кераміка, знаряддя праці українського селянина та селянки, речі, виготовлені учнями в подарунок музею (картини, вишивки).

Інший розділ «Дорога знань і здобутків» (історичний шлях школи), представлений стендами, які знайомлять з минулим та сучасним школи, з моменту її відкриття в 1988 році до сьогодні.

(Учні переглядають представлені в музеї матеріали, обмінюються враженнями.)

IV. Закріплення знань учнів

Бесіда

1. Які існують види історичних джерел? Наведіть приклади.
2. Яку науку називають археологією?
3. Хто такі археологи?
4. Чи можна назвати скарбошукачів археологами? Чому?
5. Де зберігають зібрані археологами речі?

V. Підсумок уроку, повідомлення та пояснення домашнього завдання

Гра «Юні знавці історії»

На її проведення відводиться 3 хв. Троє бажаючих виходять перед класом, на даному уроці – до музейної експозиції. Учитель пропонує обговорити питання «Як археологія допомагає історикам досліджувати минуле?», після чого запитує у класу:

- Чи переконали вас знавці в тому, що археологія – помічниця історії?

➤ **Домашнє завдання.** Опрацювати § 3, написати міні-твір «Мої враження від музею»